

Izhaja vsako drugo soboto.
Naročnina: 5 Din četrletno, 10 Din polletno.

DELO

Uredništvo: Ljubljana, Šelenburgova
ulica 7/II. — Upravništvo: Ljubljana,
Prešernova ulica 54.

Albert Thomas med jugoslovanskim delavstvom

Konferenca zastopnikov vseh strokovnih organizacij v Beogradu —
Referati o stanju socialne zakonodaje — Govor direktorja Medna-
rodnega urada dela — Izjava zastopnika Narodno-strokovne zveze

V času, ko stojimo pred revizijo so-
cialne zakonodaje, je dospel v Jugo-
slavijo ravnatelj Mednarodnega urada
dela v Ženevi g. Albert Thomas.
da sliši zahteve našega delavstva in
poslodavcev.

Najprej je imel Thomas prihko priti
v stik z delavci na

javni konferenci,

ki se je vršila v petek 28. februarja v
veliki dvorani Delavske zbornice v
Beogradu. Tej konferenci so prisostvo-
vali zastopniki vseh Delavskih zbor-
nic v državi in predstavniki vseh stro-
kovnih organizacij. Narodno strokovno
zvezo in Narodni klub Delavske zbor-
nice ista zastopala predsednik tov. Ru-
dolf Juvan in tajnik Vladimir Kra-
vos, Radnički Strukovni Savez Jugo-
slovanskih Nacionalista v Splitu pa
njega predsednik tov. Anton Kliškič.

Konferenco je otvoril predsednik be-
ograjske Delavske zbornice tov. Nje-
goslav Ilić, ki je v lepih besedah po-
zdravil velikega delavskega zagovor-
nika, direktorja Mednarodnega urada
dela, g. Alberta Thomasa, kateremu je
nabito polna dvorana priredila burne
ovacije. V predsedstvu konference je
bil po en zastopnik strokovnih organi-
zacij in je našo Narodno strokovno
zvezo zastopal v predsedstvu tov. Ru-
dolf Juvan, bratsko organizacijo iz
Splita pa tov. Anton Kliškič.

Po pozdravnem govoru so sledili
trije referati, ki jih radi važnosti pri-
našamo na drugem mestu. Referate so
podali tajnik zagrebske delavske zbor-
nice tov. Vladimir Pfeifer o zakonu za
zaščito delavcev, tajnik ljubljanske de-
lavske zbornice tov. Filip Uratnik o
delavskem zavarovanju v Jugoslaviji
in tajnik splitske delavske zbornice
tov. Bogoljub Čurić o zakonu o inspek-
ciji dela. Referati so bili sprejeti z ve-
likim odobravanjem.

Važen govor Alberta Thomasa.

Navdušeno pozdravljen je stopil k
govorniški mizi direktor Mednarodne
ga urada dela g. Albert Thomas, ki je
govoril v francoskem jeziku in dejal
sledenče:

— Tovariši, zelo sem vesel, da sem
nocoj v krogu ljudi iskrenih in pazlji-
vih. Ko sem stopil na tribuno, sem se
moral spomniti mojih prejšnjih posetov
v Beogradu. Leta 1924 sem iskal, ka-
kor hitro sem prišel v Beograd, kakor
to vedno delam, tovariše delavce. Na-
šel sem jih na pusti poljani, v priprosti
baraki. Tu se je razpravljalo o težkem
življenju delavca. Dve leti za tem sem
jih že našel v skromni sobici, vendar
so se videli šele začetki dela. Nocoj je
za mene proslava vaših novih napred-
kov. Sestali smo se v dvorani, ki je
najmanj desetkrat večja, kot je bila
zadnja soba, kjer smo se zadnjič našli.
Sestali smo se v družbi, ki je najmanj
desetkrat večja kot je bila zadnja in
ki je z vso pazljivostjo sledila refera-
tom, ki so lahko v čast tudi mnogo
starejšim organizacijam.

Jaz teh referatov nisem razumel, to-
da moji prijatelji in tovariši so mi jih
prevedli. Razumel sem prav dobro,
kakšne so prve in glavne brige delav-
skega razreda v Jugoslaviji. In povem
vam, da me te Vaše skrbi niso prav
nič iznenadile. Vi vodite isto borbo
kot jo vodijo vaši tovariši po celem
svetu. Povsod je enaka borba za de-
lavsko zaščito, za ljudsko zaščito. Po-

znam vaše zakonodavstvo iz leta 1922
Poznam ga prav dobro.

To je zares prav sijajno zakono-
davstvo. Medtem je glavna skrb Med-
narodnega urada dela, da se iz dneva
v dan doseže to, da se zakoni o zašči-
ti delavcev tudi izvršujejo. To je naša
največja, najvažnejša skrb. Iz leta v
leto države vse bolj posvečajo pažnjo
podpisanim pogodbam in konvencijam
in to je tudi dolžnost držav članic
Mednarodne organizacije dela, da iz-
polnjujejo obveze, ki so jih z konven-
cijami prevzele na sebe. Mednarodni
urad dela nima pravice ukazovati, tem-
več sklicuje ankete, ko se pokaže po-
treba. Vaša zakonodaja je kot sem že
rekel sijajna. Zato se jaz s celim srcem
pridružujem Vaši zahtevi, da se ta za-
konodaja v celoti tudi izvršuje. Resni-
ca je, da ne smem niti kot direktor
Mednarodnega urada dela biti gluhi za
zahteve poslodavcev, moram vzeti v
obzir tudi njihove razloge, moram mi-
sliti tudi o splošni gospodarski krizi,
toda bil bi zelo slab čuvár delavstva,
če se ne bi v polni meri brigal za
zdravje delavca, za dostojanstvo de-
lavca in da nado delavskih otrok oču-
vamo od vsake event. zlorabe indus-
trije. Vedno v vsakem času mora ta
misel biti naš voditelj.

Vi danes vodite isto borbo, kot se
vodi tudi v moji domovini, na Franco-
skem. Tudi mi na Francoskem imamo
samo delno socialno zavarovanje. Na
Francoskem se tudi vodi radi tega
ostra borba. Jaz se, moram priznati,
divim vam in nam, kako vodimo to
borbo, ta veliki napor za dosego de-
lavskih interesov.

Če mi je dovoljeno, da vam tu na
tem mestu s svojo besedo ponudim
svojo moralno podporo, potem vam
rečem, da je vaša borba v vsem so-
glasna z velikimi principi naše Med-
narodne organizacije dela.

Zahvaljujem se vam posebno, ker
ste posvetili vso svojo pažnjo inspek-
cijam dela. Ker na noben način ne mo-
re biti zaščite dela brez svobodne in
avtonomne inspekcije dela.

Soglašam z vašimi referati. Popol-
noma jih osvajam. Ali ne želim, ker
govorim v jeziku, ki ga ne razumete,
da vas še nadalje zadržujem. Končam
s tem, da izjavim, da je garancija za
socialno zakonodavstvo dvojna: ona
počiva na inspekciji dela in organizaci-
ji dela. **Brez strokovne organizacije
delavcev bi bil Mednarodni urad dela
urad brez vsake hrbtenice.** Pogoj vse-
ga so strokovne organizacije. Dokler
nismo ojačili strokovnih organizacij,
niso bili naši uspehi vidni. Z porastom
strokovnih organizacij je zrasla naša
moč in z njo uspehi. Zahvaljujoč orga-
nizacijam je naša bodočnost zasigura-
na in Mednarodni urad dela veruje
zato v svojo sijajno bodočnost. V ime-
nu Mednarodnega urada dela sem jaz
orišel, da vas nocoj pozdravim. Imeli
smo težave. Toda težave so krite z
uspehi in zato nadaljujmo delo za še
lepše uspehe.

Govor direktorja Alberta Thomasa
so zborovalci sprejeli z nepopisnim
navdušenjem. Govor je prevedel na
srbo-hrvatski jezik, tajnik dr. Živko
Topalović.

Po prevodu govora so sledile izjave
zastopnikov strokovnih organizacij.

Kot prvi je pozdravil konferenco za-
stopnik Saveza pomorskih delavcev in

nameščencev, ki je izjavil popolno so-
lidarnost k resolucijam in referatom.
Za njim je v imenu Ujedinjenih delav-
skih sindikatov podal izjavo tov. Bog-
dan Krekić, ki je tudi izjavil solidar-
nost. V imenu krščanskih socialistov je
podal enako izjavo g. Franc Tersegaj,
urednik »Slovenca« iz Ljubljane.

Izjava zastopnika NSZ.

Burno pozdravljen je stopil h govor-
niškemu odru predsednik Narodne
strokovne zveze tov. Rudolf Juvan, ki
je z vzvišenim glasom pozdravil kon-
ferenco, predvsem direktorja Medna-
rodnega urada dela Alberta Thomasa.
Številne tovariše zastopnike delavskih
zbornic in še bolj številne zastopnike
vseh strokovnih organizacij. Po po-
zdravu je dal izjavo, v kateri je z vsem
povdarkom naglasil, da se je Narodna
strokovna zveza že od nekdaj borila
za vsa ona vprašanja, ki so nas do-
vedla na konferenco v Beograd in o
katerih se je razpravljalo v lepih refe-
ratih. Narodna strokovna zveza se do-
bro zaveda, kaj je njena dolžnost. Ni-
koli ni izpustila iz vidika številna de-
lavska vprašanja. Vsem je posvečala
enako pažnjo in vselej je stala na bran-
niku za delavske pravice. Zavedajoč
se svoje naloge in velike misije, ki jo
ima, se **Narodna strokovna zveza in
vse narodno delavstvo v polni meri
pridružuje referatom in resolucijam ter
jih osvaja za svoje.** Narodno delavstvo
trdno pričakuje, da bo država posvetila
vsem delavskim vprašanjem vso po-
trebno pažnjo že z ozirom na to, ker
se interesi delavstva krijejo z interesi
naše ujedinjene domovine. V borbi za
interese delavstva stojimo istočasno v
borbi za napredek naše države. Tov.
Juvan je zaključil svojo izjavo z ugo-
tovitvijo vselega dejstva, da se **vse
strokovne organizacije brez razlike na
amer najdejo ob vsakem odločilnem
trenotku skupno in složno na braniku
delavskih interesov.** Želi, da bi to bilo
vsikdar, kadar interesi delavstva to
zahtevajo. Viharno odobravanje za-
stopnika narodnega delavstva je po-
kazalo, da je naš predsednik govoril
vsem iz srca.

V imenu Saveza grafičnih delavcev
je govoril g. Štark, ki je podal izjavo
solidarnosti.

Za Radnički Strukovni Savez Jugo-
slovanskih Nacionalista, naše bratske
organizacije v Splitu, je podal izjavo
njeg. predsednik tov. Anton Kliškič,
ki je bila skoro enaka oni našega pred-
stavnika z ozirom, da imata obe orga-
nizaciji enak program in cilj.

Po podanih izjavah, ki so pokazale,
da so delavci vsi kot eden v borbi za
svoja prava, je bila konferenca zaklju-
čena. Pred otvoritvijo konference in ob
zaključku je zapelo delavsko društvo
»Abrašević« po eno delavskih pesmi.
Vsi govori so bili oddani po radiu.

Enotna volja vsega delavstva Jugoslavije.

Če kedaj, je prišel nastop vseh stro-
kovnih organizacij do veljave v tem
odločilnem trenutku v Beogradu. Ve-
like množice delavstva vseh struj in
smeri, ki so bile zbrane na veliki jav-
ni delavski konferenci v Beogradu, so
z enakim navdušenjem pozdravile za-
stopnika internacionalcev, kot onega
krščanskih socialistov, narodnega de-
lavstva in neutralcev. Vsi enako so
bili pozdravljeni, vseh enako je bila
sprejeta pozdravna beseda.

To daje veliko misliti. Beograd še ni
doživel take enodušnosti vsega delav-
stva; takega solidarnega nastopa vse
delavske množice.

Konstatiramo, da so bile na beograjs-
ski konferenci zastopane prav vse
strokovne organizacije in so prav vse
soglasno in brez vsake rezerve spre-
jele za svoje referate in resolucije, iz-
delane po centralnem tainstvu delav-
skih zbornic. Ta enotna volja vsega
delavstva mora roditi uspehe, naš pa
uč, da moramo svoje vrste strniti,
svoje organizacije jačati in močne stro-
kovne organizacije bodo strnjene v
borbi za delavska prava delati lahko
čudeže.

Poročilo o tej važni konferenci za-
ključujemo z besedami: **Mi vsi smo
moč in se te moči zavedamo ter de-
lajmo na to, da postanemo še močnej-
ši. Naj živi solidarnost vsega delav-
stva Jugoslavije! Naj živi enotna fron-
ta v odločilnem trenutku!**

Za zaščito socialne zakonodaje

Delegati vseh strokovnih organizacij in delavskih zbornic pri ministru
za socialno politiko in ministrskemu predsedniku — Tudi naša orga-
nizacija je zastopana po svojih delegatih — **Važne izjave dveh mi-
nistrov**

V soboto 1. marca so se zbrali ob
9. uri dopoldne v mali dvorani Delav-
ske zbornice v Beogradu zastopniki
vseh delavskih zbornic in strokovnih
organizacij iz cele države. Tu so bili
zastopniki socialistov, krščanskih so-
cialistov in narodnega delavstva. Na-
rodno delavstvo je bilo zastopano po
predsedniku NSZ tov. Rudolfu Juva-
nu in tajniku Vladimiru Kravosu ter
po predsedniku bratskega Radniškega
Strukovnega Saveza Jug. Nacionalista
iz Splita tov. Antonu Kliškiću. Po
kratki konferenci se je mnogoštevilna
delegacija napotila k ministru za so-
cialno politiko g. dr. Mate Drinkoviću,
ki je delegacijo ljubeznivo sprejel. V
imenu delegacije je generalni tajnik
dr. Živko Topalović obrazložil mini-
stru želje našega delavstva v pogledu
socialne zakonodaje.

Minister dr. Drinković je v svojem
govoru poudaril, da je **popolnoma na-
pačno mnenje nekaterih krogov, kakor
da bi se vlada hotela istovetiti s kak-
šnokoli reakcionarno namero in ide-
ologijo. Vlada čisto nepristransko, sto-
ječa nad vsemi separatnimi interesi
skuša pretehtati stališče obeh strank**

in presoditi upravičenost zahtev tako
na eni, kakor na drugi strani ter uza-
koniti to, kar je v korist enim in dru-
gim, to je: kar je v korist vsemu na-
rodu in državi. Predno bo vlada konč-
no revidirala socialno zakonodajo, ko-
likor bi to v resnici bilo potrebno, bo
vse najskrbneje premislila, vsestran-
sko zaslišala zainteresirane kroge ter
storila svoje ukrepe samo v splošno
zadovoljstvo. Vlada še nikdar ni na-
meravala poslabšati delavske zaščitne
zakonodaje, ampak ima pred očmi sa-
mo resnično zboljšanje za vse.

Med razgovorom delavskih delega-
tov z ministrom za socialno politiko
se je pokazalo enotno mišljenje obeh
strank in je zato delegacija šla od mi-
nistra s trdnim uverjenjem, da bodo
nje želje vpoštevane.

**Sprejem delegacije pri predsedniku
vlade**

Točno ob 12. uri se je zglasila de-
legacija v zunanjem ministrstvu, kjer
jo je sprejel v odsotnosti predsednika
vlade g. generala Pere Živkovića, mi-
nister dr. Ninko Perić, ki je vsakega
delegata posebej pozdravil in imel za
vsakogar prijazno besedo. Ko se je z

vsemi pozdravil, je g. ministru dr. Periću obrazložil želje delavstva dr. Topalović.

Dr. Ninko Perić, ki je bil svojčas sam minister za socialno politiko, je izrazil svoje zadovoljstvo nad enotnim nastopom vsega delavstva. Tajnik Centralnega tajništva Delavskih zbornic dr. Topalović je namreč v svojem govoru posebno naglasil, da so v delegaciji zastopana vsa tri plemena, vse vere in vse smeri jugoslovenskega delavstva, ki hočejo s tem pokazati, da je jugoslovensko delavstvo v svojih željah in zahtevah enotno.

Minister dr. Perić je dalje izjavil, da kar se tiče revizije nekaterih delavskih zakonov, ki se pripravljajo v ministrstvih po strokovnjakih, vlada ne namerava slediti vsem zahtevam delodajalcev. Ko bodo načrti novih zakonov izdelani, bodo izročeni zastopnikom delavstva, da povedo svoje

mnenje o njih. Seveda jih bodo dobile v studij tudi delodajalske organizacije. Minister dr. Perić je posebno naglasil, da bo vlada trikrat prej premislila, kakšne zakone bo izdala, predno bi izdala take zakone, ki bi vzbujali nezadovoljstvo. Delavstvo naj vztraja na svoji zahtevi, da se ne sme poslabšati nobeden obstoječih socialnih zakonov, temveč se morajo ti zakoni v polni meri izpolnjevati. Dr. Perić je sam konstatiral, da se sedaj veljavni zakoni ne izvajajo kot bi se morali in je delavstvu zagotovljen že velik uspeh s tem, če se prično ti zakoni z vso resnostjo izvajati.

Izjava ministra dr. Perića je napravila na vse prisotne najgloblji vtis, posebno še, ker je zastopnik ministra vlade obljubil, da bo poročal vladi o željah delavstva in da je uverjen, da bo ministrski predsednik tem željam posvetil vse svojo pažnjo.

Zakon o zaščiti delavcev

Najprej je treba, da ugotovimo meje naše razprave in to v pogledu tvarine in kroga oseb, ki so zainteresirane na zakoniti zaščiti delavcev.

V pogledu tvarine ostanemo v okviru onega dela socialno-politične zakonodaje, ki se nanaša na ožjo osnovno delavsko zakonsko zaščito (delovni čas, čezurno delo, nočni in tedenski odmor, zaščita delavk in otrok, higijensko tehnične zaščitne mere, delavski zaupniki itd.), izpopolnjeno z zaščito v pogledu zakonite ureditve delovnih odnošajev (odpusti, odpovedi, regulacija sporov, razsodišča itd.).

V pogledu oseb, katere je treba zaščititi s posebno socialno-politično zakonodajo, upoštevamo predvsem vse one družabne vrste, katere določeno število ur oddajajo svojo telesno ali duševno delovno moč drugim za mezo, ali plačo. Po statistiki OUZD je na delavski zaščitni zakonodaji zainteresiranih oseb sledeče število: pri Srednjem uradu za zavarovanje delavcev 644.943 članov, pri Bratovskih skladnicah 50.440 članov in pri Humanitarnih fondih železničarjev 75.100 članov; skupaj 770.483 članov. Ako prištejemo k temu številu še rodbinske člane, potem dobimo gotovo 2 milijona prebivalcev naše države, ki so zainteresirani na delavski zaščitni zakonodaji. Z drugimi besedami rečeno, zakonita delavska zaščita ne predstavlja interesne sfere le nekaterih slojev, ampak je življensko vprašanje velikega dela našega naroda.

Ko smo tako ugotovili predmet razprave in krog interesentov, razpravljajmo o Zakonu o zaščiti delavcev in o onih zakonitih predpisih, katere vsebuje še ne unificirana obrtna zakonodaja posameznih pokrajin.

Zakon o zaščiti delavcev je bil sprejet na 39. redni seji zakonodajnega odbora Narodne skupščine, dne 14. decembra 1921; sankcioniran je bil 22. februarja 1922, razglašen v 128. številki »Službenih novih« z dne 14. junija 1922, ko je tudi formalno stopil v veljavo.

O pomenu tega zakona je danes najboljše, da ponovimo besede svojčasnih uradnih predstavnikov najvišje državne uprave.

Letno poročilo o delu Ministrstva za socialno politiko v letih 1918 — 1921 spremlja Zakon o zaščiti delavcev z besedami:

»Pokazala se je nujna potreba, da se čimprej izvede unifikacija celokupne obstoječe delavske zakonodaje v naši državi. Končni zaključek tega dela je Zakon o zaščiti delavcev, ki obsega vse glavne predpise iz dosedanjih zakonov in uredb, ki se nanašajo na delavsko zaščito, ki so dosedaj veljali v poedinah oblasteh naše nove države in katere se je smatralo potrebnim razširiti na cel teritorij naše države. Zakon s svojimi odredbami predstavlja eno izmed najpomembnejših kulturnih tvorenin naše mlade države od njene nastanka do danes.

Zakon obsega najpotrebnejše moderne zaščitne mere delavskega razreda in predstavlja kot tak odločilen korak na polju demokratizacije in ci-

vilizacije naše države; tako važen korak, da je na zakon lahko država ponosna, ker se s tem uvršča v vrsto najkulturnejših držav. Za delavski razred pomeni zakon ogromno pridobitev, ki ji bo znatno pomagala, da se hitro povzdigne materialno in kulturno in obenem uvidi, da je zaključena ureditev naše države in naše družbe, ki o delavskem razredu in njegovih interesih v isti meri vodi račune, kot o ostalih razredih.

Zakon o zaščiti delavcev velja za vsa obrtna, industrijska, trgovinska, prometna, rudarska in njim slična podjetja, v katerih je zaposleno pomnožno osebje, brez ozira na to, ali pripada privatnim ali javnim telesom.

Zakon obsega odredbe: a) o delovnem času, b) o plačilu za čezurno delo, c) o nočnem in nedeljskem počitku, d) o zaščiti žene in mladostnih delavcev ter dece, e) o higijensko-zaščitnih merah, f) o delavskem koalicijskem pravu, g) o delavskih zbornicah, h) o delavskih posredovalnicah, i) o delavskih zaupnikih, j) o delavskih legitimacijah in k) o vodstvu registra zaposlenega pomožnega osebja.

Zakon o zaščiti delavcev ni predvideval odredb o reševanju sporov okrog zaščite delavskih mezd, odpovednega roka in drugih delovnih pogojev. Ti odnosi so urejeni še s starimi obrtnimi predpisi.

Toliko o formalno-zakonskem stanju. O faktu stanju zakonitih predpisov pa naj navedemo tole:

Naša socialno-politična zakonodaja dosedaj še ni izvedena v celoti: celi oddelki Zakona o zaščiti delavcev se niso nikdar izvajali. Pri onih odredbah naše socialno-politične zakonodaje pa, ki so se od časa do časa izvajale in ki se še sedaj tu in tam izvajajo, pa lahko rečemo, da je gotovo 75 odst. izvedb takih, kot bi niti za eno izmed teh ne obstojal zakon in oddelki o — kazenskih predpisih.

S tem je vse rečeno — in lahko preidemo na razpravo o onem, kar delodajalci in gospodarski krogi razumejo pod formulo: »revizija socialno-politične zakonodaje«.

Delodajalske organizacije in zbornice so predložile Ministrstvu za socialno politiko obsežne predloge o reviziji naše socialno-politične zakonodaje. Značaj teh predlogov je najbolj razviden iz pojasnil, katera so na kritiko z delavske strani, predložili delodajalci tudi gospodu ministru za socialno politiko in narodno zdravje. V teh pojasnilih pravijo:

»Zakon o zaščiti delavcev je šel tako daleč, da njegova striktna izvedba v mnogem onemogoča delo v gospodarstvu. Zakon gre v nekaterih svojih določilih še dalje od zakonodaje države, ki so gospodarsko jačje od naše. Šel je še dalje kot washingtonske konvencije.

Ako hočemo, da naše gospodarstvo aktivira svoje delo, kar bi ne koristilo samo delodajalcem, ampak tudi državi in delavcem, potem se mu mora dati večja svoboda dela.

Podjetnik mora biti večji gospodar v svojem podjetju, v katerega vloga

samega sebe, vse imetje in bodočnost svoje družine. Potrebna je sprememba mnogih zakonitih odredb, ki odvzemajo podjetniku moč upravljanja po stvarni potrebi podjetja, ali mu pa pridužujejo obveze, katerih izpolnitev vodi v nemožnost vzdržati inozemsko konkurenco.

Poleg mnogih drugih, tudi ti razlogi govorijo za to, da se ne smemo v socialni zakonodaji ravnati po naprednejših državah, najmanj pa, da jih celo prekašamo v liberalnosti.

Ako hočemo objektivno karakterizirati pravi značaj zahtev delodajalcev in gospodarskih krogov, moramo konstatirati, da bi, za primer, da se ugodijo njihovim zahtevam, stvarno pomenilo to likvidacijo naše zakonske zaščite. Ko enkrat vemo to, vprašamo, kaj naj delavci in nameščenci odgovore na take zahteve? Očigledno zatiranje delodajalskih korporacij o nezdržljivosti socialnih, ekonomskih in finančnih obremenitev naše zakonodaje o zaščiti delavcev moramo, da ponovimo in končno ugotovimo, da ta navajanja nimajo opravičbe in temelja v realnosti teh obremenitev, temveč v želji, da se vsaka socialno-politična zaščita in zavarovanje delavcev in nameščencev, in naj bi bilo še tako slabo, ne samo fiktivno onemogoči in sabotira, temveč tudi formalno likvidira.

Svobodne delavske in nameščenske sindikalne organizacije so vedno ugovarjale, da obstoječi zakoni o socialni zakonodaji niso popolni in ne odgovarjajo zahtevam, ki se v naših razmerah in v naših prilikah in v naši državi smejo in morajo postavljati. Zahteva delavstva je vedno bila, da se socialna zakonodaja izpopolni in da se prav posebno nejasni zakoniti predpisi z izvršilnimi naredbami raztolmačijo in praksi odgovarjajoče točno definirajo.

Tej zahtevi se pridružuje še splošna, da načelno zahtevamo unifikacijo socialne zakonodaje.

Splošni principi delavske zaščite morajo biti postavljeni v splošni zakonodaji, ki naj velja za vse kategorije delavcev in nameščencev v privatnih in javnih podjetjih.

S posebnimi zakoni, ako je za to potreba, se smejo samo ti splošni prin-

cipi eventuelno potrjevati ali izboljševati, v nobenem primeru pa ne poslabševati.

Iz teh razlogov zahtevamo, da je Ministrstvo za socialno politiko centralni državni organ celokupne javne zaščite delavcev in nameščencev vseh kategorij in da v tem pogledu prestopi pristojnost drugih specialnih ministrstev. Posebno naglašamo, da mora te obveljati tudi za rudarsko in železniško pomočno osebje, ki se danes nahaja v pogledu zaščite in zavarovanja izven pristojnosti ministrstva za socialno politiko.

Naši končni zaključki o socialni zakonodaji bi bili:

Delavske organizacije niso nikdar zahtevale revizije naše socialno-politične zakonodaje, temveč so neprestano zahtevale izvedbo naše zakonite zaščite. Delavstvo je v zvezi s tem vedno ugotavljalo, da naša zakonita zaščita ne odgovarja potrebam delovnega človeka z ozirom na današnje težke ekonomske in zdravstvene prilike v državi.

V zvezi s to konstatacijo posebej zahtevamo:

Zakonite odredbe o omejitvi delovnega časa, o nedeljskem in nočnem počitku, o zaščiti delavskih zaupnikov, o zaščiti žene, dece in mladostnih delavcev, se morajo striktno izvajati in popolniti se mora zaščita vajencev.

Najstrožje je nadzirati izvedbo socialno-politične zakonodaje; posebno je strogo nadzirati izvedbo odredb higijensko-tehnične zaščite.

Državne posredovalnice za delo naj temelje na principu samouprav.

Pri izenačenju obrtne zakonodaje se mora zaslišati mnenje delavskih predstavnikov. Materialne odredbe novega obrtnega zakona, ne bi smele niti malo škodovati že sedaj zakonito zajamčenim delavskim pravic.

Vsi predpisi v pogledu regulacije delovnih in plačilnih pogojev delavcev naj se organsko strnejo v edinstveno delovno pravo.

Temeljem vsake socialne zaščite je smatrati iniciativno delo delavskih in nameščenskih organizacij. Zato je treba njihovo svobodno delovanje zakonito zaščititi.

Delavsko zavarovanje v Jugoslaviji

Z zakonom o zavarovanju delavcev od 30. maja 1902 so zavarovani vsi delavci, razen poljedelskih, za slučaj bolezni, za slučaj invalidnosti in starosti, za slučaj nezgode.

Bolnemu delavcu daje zavarovanje pravo na brezplačno zdravljenje in denarno podporo v iznosu $\frac{2}{3}$ zavarovane mezde. To pravo traja najdalje pol leta. Delavec, ki je dalje nego pol leta nesposoben za delo, bilo vsled dolgotrajne bolezni, bilo vsled starosti, moral bi dobivati po zakonu invalidsko rento v iznosu mesečnih 100 do 400 dinarjev. To je zavarovanje za slučaj invalidnosti in starosti. V stvari je to zavarovanje za slučaj onemoglosti, ker imajo pravo na rento samo delavci, ki so glasom zdravniškega spričevala za delo nesposobni. Šele 70 let star delavec bi dobival rento brez zdravniškega spričevala, kjer je pa nesposobnost za delo očigledna.

Izvedba zavarovanja za starost in invalidnost je pa odgodena z zakonsko novelo na poznejši čas. Z isto novelo je pa gospod minister za socialno politiko pooblaščen, da lahko izvede za poedine gospodarske vrste, ki ne tpe vsled gospodarske krize, to zavarovanje takoj. Tega pooblastila se dosedaj ni poslužilo v nobenem slučaju. Tak je stvarni položaj zavarovanja za slučaj bolezni in nezgode.

Zavarovanje za slučaj bolezni in nezgode izvajajo eni in isti organi zavarovanja. Naše zavarovanje je tedaj organizirano na načelu unifikacije zavarovanja.

Po zakonu je Osrednji urad za zavarovanje delavcev edini nosilec delavskega zavarovanja za vso državo. On izvaja zavarovanje potom okrožnih organov, ekspozitur in ambulanc. Drugo načelo našega zavarovanja je torej

načelo centralizacije zavarovanja z enim nosilcem zavarovanja za celo državo.

S poznejšimi zakoni so izvzeti iz splošnega delavskega zavarovanja rudarji in železničarji. Leta 1928 je bilo zavarovanih pri splošnem zavarovanju, to je pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu in pri njegovih okrožnih uradih povprečno 565.796 delavcev. Pri pokrajinskih Bratovskih skladnicah je bilo zavarovanih 50.440 rudarskih delavcev. Bratovske skladnice izvajajo vse tri vrste zavarovanja. Pri humanitarnih fondih prometnega osebja je bilo zavarovanih za slučaj bolezni 75.100 železničarjev. Zavarovanje železničarjev za slučaj nesreče izvaja država sama. Tendanca za decentralizacijo je dovela, da so se izvzeli iz splošnega zavarovanja do neke mere privatni nameščenci, za katere so se ustanovile posebne društvene blagajne, ki imajo značaj okrožnih organov splošnega zavarovanja.

Dosedanji uspehi splošnega zavarovanja.

Dosedanji uspehi našega splošnega zavarovanja so razvidni iz sledečih števil: Letni donos zavarovanja je znašal leta 1928 v milijonih dinarjev: za bolezensko zavarovanje 279,2, za nezgodno zavarovanje 645. Za izvedbo še neizvedenega zavarovanja za slučaj onemoglosti bi bil potreben nadaljnji donos 139,6 milijonov dinarjev. Vsaki delavec je plačal letos povprečno za zavarovanje za slučaj bolezni in nezgode 246,7 dinarjev ali 4,7 dinarjev na teden. Vsak delodajalec je plačal za delavca povprečno po 360,7 dinarjev, ali 6,8 dinarjev tedensko.

Od dohodkov za slučaj bolezni je porošenih: bolnim delavcem kot de-

namo podporo 86.6 milijonov dinarjev. Za oskrbo v bolnicah in sanatorijih 50 milijonov dinarjev. Za zdravila 28.5 milijonov dinarjev. Za zdravilnike in zobozdravnike 30.5 milijonov dinarjev. Za zavarovanje uradništva 35.8 milijonov dinarjev. Za razne upravne stroške 13 milijonov dinarjev. Zavarovanje za slučaj bolezni je bilo zaključeno s knjižnim viškom od 28 milijonov dinarjev. Višek se porabi v glavnem za odpise od predpisanih, a ne plačanih prispevkov. Delodajalci dolgujejo zavarovanju na prispevkih ob zaključku leta 1928 skupaj 170 milijonov dinarjev.

Administrativni izdatki našega zavarovanja kažejo naslednjo sliko: Ako bi bil pri našem zavarovanju na 500 zavarovancev zaposlen po en uradnik, kar se smatra v drugih državah kot normo, znašala bi mesečna plača uradnik 2350 dinarjev, povprečni prispevek za penzijski sklad nameščenca pa 300 dinarjev.

Za zavarovanje za slučaj nesreče se je izdalo leto 1927: za rente in podpore 20.2 mil., za zdravila in zdravilke 3.4 mil., za upravne stroške 12.2 mil. in za kapitalno pokritje 27.9 mil. dinarjev.

Kakšne so zahteve delavcev?

Delavci zahtevajo predvsem, da se izvede zavarovanje za slučaj onemoglosti in starosti. To zavarovanje je dejansko samo zavarovanje onemoglih in za delo nesposobnih delavcev. Zavarovanje bi zakonito nudilo delavcem rente od 100 do 400 dinarjev mesečno. Jasno je, da ti delavci te minimalne iznose za svojo existenco že danes od nekod prejema in porabijo. Delavske zahteve torej ne pomenijo novo obremenitev našega gospodarstva, temveč le pravičnejšo razdelitev teh obremenitev. Delavci zahtevajo, da nosijo nove obremenitve predvsem gospodarske enote, v katerih so delavci za čas svojega zdravja in mladosti delali in da se dajatve zagotove delavcem kot pravo.

Delavci mislijo dalje, da je nujno potrebno pristopiti k problemu zavarovanja poljedelskih delavcev, ker je strah pred nesigurnostjo in nevarnostjo za slučaj bolezni, nesreče in starosti eden izmed vzrokov, zbog katerih beže delavne sile od poljedelskega dela v tovarne in mesto.

Delavci trde, da so prispevki in rente za slučaj onemoglosti postavljene že z obstoječim zakonom tako nizko, da jih ni mogoče še nadalje znižati, ker bi bilo potem te vrste zavarovanje sploh brez vrednosti.

Kakšne so zahteve delodajalcev?

Delodajalci zahtevajo, da se izločijo iz zakona o zavarovanju delavcev oni členi, ki govore o zavarovanju za slučaj invalidnosti. Zahtevajo, da se to zavarovanje izvede z uredbo in to v skromnejših mejah, katere pa določene ne označujejo.

Delodajalci zahtevajo, da bi v bodoče nosili delavci, delodajalci in država enak del prispevkov za slučaj bolezni in onemoglosti, a od prispevkov za slučaj nesreče polovico delavci in polovico delodajalci.

S tem bi se znižal prispevek delodajalcev za slučaj bolezni in nesreče od dosedanjih 204 milijonov dinarjev na 125 milijonov dinarjev.

Ako bi se izvedlo tudi zavarovanje za slučaj invalidnosti in starosti v sedanjem obsegu in porazdelilo bremena po predlogih, plačali bi v bodoče delodajalci za vse tri vrste zavarovanja 171 milijonov dinarjev, torej za 33 milijonov manj kot so dosedaj plačevali samo za dve vrsti zavarovanja. Delavci bi plačali 171 milijonov, torej za 32 milijonov dinarjev več kot so dosedaj plačevali za dve vrsti zavarovanja. Večja obremenitev delavcev bi znašala 1 dinar tedensko na delavca. A vse to je izvedljivo šele tedaj, ako bi bila dr-

žava v resnici pripravljena vnesti v vsakoletni budžet vsoto od 140 milijonov dinarjev kot prispevek za delavsko zavarovanje, kar pa dvomimo, da se bo zgodilo. Ako bi pa država ničesar ne prispevala, potem bi znašala za delavstvo skupna nova obremenitev 102 milijona dinarjev letno.

Poleg tega stavljajo delodajalci predlog, da se v veliki meri zmanjšajo podpore, do katerih so imeli delavci po dosedanjih zakonih pravico.

Denarne podpore bi naj bil deležen po predlogih delodajalcev šele tedaj, ako bi bil bolan več kot 5 dni in ako bi bil najmanj 3 mesece ali v teku zadnjih dveh let vsaj eno leto član zavarovanja. Dalje naj bi se zmanjšale podpore poročnicam tako, da bi imele pravico do podpore le one, ki so bile pred porodom šest mesecev, ali v teku zadnjih dveh let najmanj eno leto zavarovane, to je zaposlene. Iznos poročne naj bi se znižal od ¼ na ⅓ zavarovane mezde. Doba podpiranja naj bi se znižala od 16 na 12 tednov. Podpora za opremo deteta naj bi popolnoma odpadla. Žene zavarovancev naj bi v glavnem obdržale samo pravico do bolniške podpore.

V pogledu zavarovanja za slučaj nesreče zahtevajo delodajalci, da bi se vse rente znižale za 25 odst. Invalidi z delazmožnostjo do 35 odst. naj bi ostali po predlogu brez rente. Poleg tega naj bi se spremenil sistem kapitalnega kritja.

Ako se obračunajo vsa znižanja sedanjih delavskih prejemkov od zavarovanja, dobimo naslednje številke: na hranarini 10 milijonov, na dečji opremi 13 milijonov, na poročniških podporah 2 milijona, premojo dolgo zaposleni 6 milijonov, na izločitvi pod 35 odst. nesposobnosti 5 milijonov, na splošno zmanjšani renti za 25% 5 mil., na reorganizaciji kapitalnega kritja 30 milijonov, tako da znaša skupna izguba katero utrpe delavci, letno 71 milijonov dinarjev.

V pogledu uprave zahtevajo delodajalci, da se jim da možnost, da zavarujejo svoje delavce v lastnih podjetniških blagajnah z značajem današnjih okrožnih uradov; da se osvobode vsi delodajalci dolžnosti, da prijavljajo uradom za zavarovanje delavcev svoje delavce; da se osvobode vsi delodajalci z manj kot 25 delavci dolžnosti, da prijavijo uradu obstoj svojih podjetij. Potrebno evidenco bi sestavljal okrožni urad sam na osnovi prijavi delavcev. Evidenca bi bila pod temi razmerami silno težka, še težja bi pa bila, ker se po predlogih delodajalcev tudi otežkuje kontroliranje podjetij po uradnih delavskih zavarovanjih. Plačevanje prispevkov bi se vršilo z markicami. Poleg markic bi pa ostal še predpis prispevkov potom plačilnih nalogov v veljavi. Glavna funkcija teh plačilnih nalogov bi bila v tem, da bi izgubil urad za zavarovanje po šestih mesecih pravico do plačila prispevkov za delavce, ki vsled pomanjkljive evidence niso obseženi v plačilnih nalogih. To so oficijelne zahteve delodajalskih organizacij.

Že iz navedenih ugotovitev je razvidno, da so nasprotja velika. Po mnenju delavcev ogrožajo delodajalske zahteve sam obstoj delavskega zavarovanja.

Kakšen boidi zaključek borbe?

Izvedba zavarovanja za slučaj onemoglosti in starosti, napredek delavskega zavarovanja v vseh vrstah! Upamo, da nihče, ki sodeluje pri reformi delavskega zavarovanja, ne želi, da veže svoje ime z reformami, ki bi značile poslabšanje delavskega zavarovanja in popolno dezorganizacijo ustanov, ki imajo po nekaterih pokrajinskih državah nad štiridesetletno tradicijo. Delavci pričakujejo, da bo razdobje oživljene zakonodajne konstruktivnosti značilo napredek in ne nazadovanje!

hrano in stanovanje v tistih dneh, kadar ne sije solnce. In je napravil dobro kupčijo. Njegov hotel je bil vedno poln gostov in letoviščarjev, a v vseh teh 18 letih se je zgodilo samo 12 krat, da je bilo solnce za oblaki. Lamsko leto ni bilo niti enega dne, da bi moral streči gostom zastoni.

Zakon o inspekciji dela

Inspekcije dela so bile ustanovljene: »za neposredni nadzor nad izvrševanjem zakonov, uredb, pravilnikov in ministrskih naredb, katere se nanašajo na socialno in življensko zaščito delavcev v delavnicah in v industrijskih, obrtnih, trgovskih in prometnih podjetjih, naj so privatna ali državna, okrožna, občinska itd., v katerih so zaposleni civilni delavci«. Zakon deli inspekcije na osrednjo inspekcijo dela (ki je oddelek Ministrstva za socialno politiko), na oblastne inspekcije dela in na specialne inspekcije dela za specialne stroke, n. pr. za stavbno stroko, za železnice, pomorstvo in za rudarsko in za domačo industrijo.

Izvrševanje zakona o inspekciji dela

Poleg nalog, ki jih predpisuje inspekcijam dela zakon, je bil 28. januarja 1922 izdan še »pravilnik o higijenski in tehnični zaščiti delavcev v podjetjih«, ki je prav tako spadal v delokrog inspekcij dela. Žalibog je pa ostal pravilnik neizveden.

Sam zakon o inspekcijah dela se je le deloma izvajal. Osnovanih je bilo 10 oblastnih inspekcij dela z dvema specialnima inspekcijama dela za pomorski promet, ki sta pa bili prav kmalu ukinjeni. Osrednja in oblastne inspekcije dela niso imele pravice raztegniti svoje nadzorstvo na rudarska podjetja in železniški promet in v glavnem tudi ne pomorski promet, tako da je bilo 150.000 delavcem onemogočeno okoristiti se z zaščito inspekcij dela.

Po predpisih Zakona o inspekciji dela bi morale inspekcije pregledati okoli 1.200.000 delavcev (dvakrat letno), pregledale so pa, glasom svojih poročil le:

leta	podjetij	z zaposlenimi delavci
1921	6736	101867
1922	7670	128733
1923	7972	168777
1924	8146	175607
1925	9079	146720
1926	5662	149304
1927	5074	137491
1928	4832	112316

Iz tega vidimo, da so inspekcije dela izvršile komaj deseti del svojih zakonitih nalog. To pa predvsem zato, ker inspekcije dela niso imele ne dovolj ljudi, ne dovolj denarnih sredstev na razpolago.

Po državnem proračunu je bilo leta:

	1922	1923	1925	19	7	1928
	1923	1924	1926	19	8	1929
Inspektorjev dela	16	12	9	8	8	
Inspektorjev kotlov	12	10	7	7	7	
Tajnikov inspekcije	25	13	8	8	8	
Tajnikov insp. kotlov	16	12	7	6	6	
Pisarniških moči	22	21	14	14	14	
Slug	16	16	14	14	20	

P. toh kreditov 1.815.000 800.000 700.000 560.000 520.000

V Jugoslaviji prevladujejo mala podjetja. Poleg 6000 industrijskih podjetij z več kot 15 delavci, imamo 75.000 obrti in trgovskih obratov, ki zaposlujejo delavce, obrtnike in pomočnike.

Število nesrečnih slučajev pri delu narašča letno, prav tako kot pada aktivnost inspekcij dela. Tako je znanih nesrečnih in smrtnih primerov:

leta	nesrečnih	smrtnih
1921	2452	92
1922	2714	100
1923	6295	193
1924	7297	144
1925	8135	144
1926	7058	117
1927	8149	135
1928	9352	157

Z uveljavljenjem Zakona o zaščiti delavcev in o zavarovanju delavcev so se še razširile naloge inspekcij dela, med katere spadajo tudi dovoljenja za zaposlitev inozemskih delovnih moči.

Inspekcije dela imajo dolžnost direktne intervencije v vseh delovnih sporih. Druge oblasti, kot sodišča, upravni in obrtni uradi razsojajo samo na tožbo z ene strani in izvajajo higijensko kontrolo obratov. Zaščitne naprave v obratih pa lahko nadzirajo le inspekcije dela.

Sedaj so podrejene inspekcije dela banskim upravam.

Zahteve delodajalcev

Delodajalske korporacije zahtevajo, da se tudi formalno ukinejo predpisi Zakona o inspekciji dela o specialnih inspekcijah, ker se do danes take inspekcije niso ustanovile.

Dosedaj so imeli inspektorji pravico, da sami vsak čas pridejo v podjetje. Delodajalci zahtevajo, da sme priti v podjetje inspektor samo z dovoljenjem in v prisotnosti lastnika podjetja. Ako ni lastnik podjetja prisoten, ne sme v nobenem primeru priti v podjetje inspektor. Prav tako se ne sme razgovarjati inspektor z delavci v nenavzočnosti lastnika podjetja. Inspektorji dela ne smejo na licu mesta izvesti preiskave o nesrečnih primerih, temveč se mora izvršiti ta posel komisijskim putem; v komisiji so pa zastopani državni uradniki in podjetnik.

Glavna zahteva delodajalcev je nadalje, da se odvzame inspektorjem dela pravico, da pregledujejo v podjetjih higijenske, mezde, prehranjevalne, stanovanjske, zdravstvene in delovne razmere, ker smatrajo, da so vse to privatne zadeve podjetnikov, v katere naj se ne vmešavajo državne oblasti. Higijenske razmere sme nadzirati samo strokovna komisija, sestavljena iz delodajalca in državnih uradnikov, ne pa tako kot je dosedaj, da izvaja kontrolo inspektor dela s strokovnjaki, katere sam določi. Največja kazen sme znašati 1500 dinarjev. Kazni pa ne izreka inspektor dela, temveč kraljevska banska uprava. Proti izreku kazni ima podjetnik pravico pritožbe na ministrstvo in državni svet. Pritožba ima odločilno moč.

Zahteve delavcev

Z ozirom na slabo zaščito delavstva in na zvišano število nesrečnih primerov in z ozirom na dosedanje izkušnje v pogledu izvajanja naše zaščitne zakonodaje, zahtevajo delavci:

1. Da morajo obstojati oblasti, ki nadzorujejo izvajanje zaščitnih zakonitih določil in da je med te oblasti šteti predvsem inspekcije dela.

2. Vse predpise Zakona o inspekciji dela se mora striktno izvajati; izmenjave zakonitih določil se naj izvrše šele tedaj, ako bi se pokazalo, da to ali ono ni izvedljivo.

3. Zvišati je kazni za kršitev zakonskih določil in uvesti je zaporno kazen za povzročitelje smrtnih in nesrečnih slučajev delavcev.

4. Inspekcije dela je obdržati v splošnem delokrogu ministrstva za socialno politiko in narodnega zdravja kot samostojne edinice za vsako banovino. Inspekcije je osvoboditi birokratizma in formalizma, da so zmogne za hitro delo, kajti inspekcije dela so dejansko socialna policija, katere organi morajo biti vedno, povsod in v vsakem slučaju na razpolago. Inspekcijam dela se naj da na razpolago potrebne kredite in personal, da bodo lahko vršile svoje zakonite dolžnosti.

5. Za slučaj, da se inspekcijam odvzame pravico izrekanja kazni, potem morajo imeti inspekcije tudi pravico pritožbe na višje oblasti, ker v gotovih poslih nastopajo inspekcije pred upravnimi oblastmi v isti vlogi, kot pri sodiščih državna pravdnitva. Ako bi inspekcije dela ostale sestavni del banskih uprav, potem bi ta možnost odpadla, ker se inspektorji ne bi mogli pritožiti proti odlokom svoje direktno predpostavljene oblasti. Zato je povsem utemeljena zahteva, da so inspekcije dela samostojni organi ministrstva za socialno politiko.

Končno zahtevajo delavci, da se pod kontrolno oblast inspekcij dela uvrsti vse vrste narodnega gospodarstva, ne izvzemši železnice, rudnike in plovbo.

Vse posle socialne zaščite delavcev in nameščenecv se naj skoncentrira v ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje. Dokler se to ne izvede — nimamo socialne zaščite delavcev.

Mesto večnega solnca

Tako se ponosno nazivlje mesto Gunnison v Coloradu. Ravnatelj nekega hotela v tem mestu je dokazal, da ni to nobeno pretiravanje. Že 1. jan. 1912 je naznanil, da ne zahteva od svojih gostov absolutno nobenega plačila za

Ob 80-letnici prezidenta Masaryka

Prezidenta Masaryka prav posebno odlikujejo njegove visoke moralne vrline in njegov poseben smisel za vse, kar je izvedljivo. Idealizem in realizem daje njegovi osebnosti energijo in avtoriteto, katero je v tako veliki meri malokje najti.

Prezident Masaryk je izšel iz revnih razmer; svoje življenje je začel kot ključavničarski vajenec. Posrečilo se mu je pa, vrniti se k studiju, in z dohodki instrukcij je dovršil filozofijo. Najprej je bil privatni docent na dunajski univerzi, dokler ni bil poklican leta 1882 na češko univerzo v Pragi.

Od vsega začetka je vzbujal Masaryk občo pozornost vsled svojih izrednih talentov. Neprestano se je boril proti lahkim uspehom in proti ozkosrčnosti duha. V bran se je postavil vsemu, karkoli bi hotelo izolirati češko kulturo. Boril se je proti provincializmu, pogrešnemu nacionalizmu in panslavizmu, z eno besedo: proti vsem gibanjem, ki so bila takrat prav posebno priljubljena pri dijaštvu.

Masaryk ni bil priljubljen, prav posebno ne v dobi, ko je razkrinkal lažnost »kraljevih« manuskriptov, ki naj bi dokazali, da je češka kultura starejša od nemške. Na tej trditvi so nacionalistični krogi na Češkem postavljali nove teorije in nekaj časa je celo zgladalo, kot da se domovina istoveti z manuskripti. Masaryk je bil edini, ki je imel pogum, izjaviti in dokazati, da so manuskripti ponarejeni.

Masaryk ni nikdar priznaval naziranja, da je dovoljen, podrejeni resnici in moralno dolžnost nacionalnemu interesu. Ako je tudi sam proti vsem stal, ni odlašal, dvigniti svoj glas, kot je to storil v slučaju mladega Juda, ko se ga je obdolževalo ritualnega umora. Znan je Masarykov nastop v Friedjungovi aferi, ki jo je avstrijska vlada z lažnimi dokumenti naprtila Hrvatom in Srbom.

Masarykova moralna načela v politiki so sicer dvignila njegov sloves in avtoriteto, niso pa pripomogle k njegovi priljubljenosti pri ljudstvu. Je že tako, ljudstvo ljubi onega, ki mu laska. Ko je Masaryk ustanovil svojo stranko, so mu sicer sledili intelektualci, ne pa množice. Vsled svojega osebnega ugleda je bil Masaryk izvoljen v parlament; nikdar se mu pa ni posrečilo, da bi prišel v parlament še drugi poslanec iz njegove stranke.

Takoj po izbruhu vojne je vojaške službe oproščeni Masaryk — bil je star 64 let — odpotoval v Švico in Italijo, da se pouči o položaju in razmerah v Evropi. Decembra leta 1914 bi se imel vrniti v domovino, da ga ni dr. Beneš, njegov nekdanji učenec, opozoril, da bo aretiran, ako stopi na avstrijska tla. Masaryk je ostal v Švici. Tekom leta 1915 Beneš ponovno obišče Masaryka in ustvarja tako zvezo med Pražo in Ženevo. Septembra 1915 je postala policija pozorna na pogosta potozvanja dr. Beneša in je sklenila, aretirati ga. V vseh avstrijskih pisarnah so pa bili Čehi in dr. Beneš je dobil pol ure pred aretacijo obvestilo o namerah policije, prekoračil je peš nemško mejo in odpotoval preko Bavarske v Švico.

V tem času se je vršil v Ženevi prvi sestanek med Masarykom, Benešem in Stefanikom, na katerem je bila sklenjena ustanovitev češkoslovaškega nacionalnega komiteja. Sklenjeno je bi-

lo, da odpotuje dr. Beneš v Pariz in Masaryk v London. Po izbruhu ruske revolucije je Masaryk odpotoval v Rusijo, kjer je na vzhodni fronti ustanovil češkoslovaško legijo dobrovoljcev. Ko je boljševiška revolucija onemogočila njegovo bivanje v Rusiji, je odpotoval v Ameriko. Masaryk je dobro poznal Ameriko, kajti imel je Američanko za ženo. Ni mu bilo težko priti do obersta Housa in končno tudi do prezidenta Wilsona. Dosegel je, da je Amerika priznala češkoslovaški nacionalni komitej. Ta odločitev je bila za prihodnost odločilna. Naznanjala je priznanje bodoče države, ki je bila oficijelno v Ženevi proklamirana teden dni pred razpadom habsburške monarhije.

Ogromno je bilo delo, katero je izvršil triumvirat Masaryk, Beneš in Stefanik, ki so dejansko iz nič ustvarili državo in osvobodili narod. Ni bilo lahko prepričati ententine države o potrebi samostojne Češke. Nezaupanje proti češkim emigrantom je bilo celo tako veliko, da je leta 1915 francoska vojaška oblast hotela internirati dr. Beneša. Toda Masaryku in Benešu se je posrečilo pridobiti naklonjenost entente. Velike usluge so bile napravljene ententinem vodstvu. Ne samo, da so na vseh frontah stale legije češkoslovaških dobrovoljcev, tudi češki regimenti v zveznih državah samih so dezertirali v masah in prav posebno vplivali na potek vojaških operacij v bojih pri Ravi-Ruski, ko so odprli fronto ruski vojski. Prav posebej je pa češkonacionalni komitej pridobil zaupanje s poizvedovalnim delom in z zvezami, ki jih je imel z domovino. Na Dunaju se ni zgodilo ničesar važnega, kar bi v Parizu ne zvedeli nekaj dni pozneje.

Vse podzemsko delo pa bi bilo lahko postalo sumljivo. Vrednost je šele dobilo v zaupanju, ki sta ga znala vzbuditi Masaryk in Beneš pri svojih gostiteljih. Vpliv in avtoriteta obeh je temeljila v njunem visokem moralnem poslanstvu. Za svoje delo sta Masaryk in Beneš prejela plačilo, priznana je bila Češkoslovaška, ki do takrat dejansko še ni eksistirala in ki je do konca vojne veljala kot del Avstro-ogrske in pripuščena je bila na mirovno konferenco kot ententina država. V oktobru so se še primorani vojskovali češkoslovaški vojaki v vrstah avstrijske armade, novembra so pa že njihovi odposlanci sedeli ob konferenčni mizi kot zmagovalci. Dvomimo, da je v današnji dobi kdo več ustvaril, kot je v Masaryk za svoj narod v zgodovinskih in odločilnih dneh svetovne vojne.

Masaryk je zaslužil, da je bil soglasno izvoljen za prvega prezidenta republike in naravno je, da ga je narod v triumfu sprejel, ko se je vrnil v domovino.

Veliko delo Masarykovo pa ni ostalo zaključeno z osvobodilnim delom za svoj narod, tudi vseh dvanajst let po vojni, navzlic svoji starosti, budno pazi nad usodo svoje države in ni važnejšega državnega, bodisi gospodarskega, socialnega, kulturnega ali nacionalno-političnega problema, da ne bi inicijativno posegel vmes. Masarykov vpliv na Češkoslovaško je tako silen, njegov duh tako živ, da si bratske države brez Masaryka sploh misliti ne moremo.

polnilna volitev enega člana v načelstvo in dveh namestnikov v nadzorstvo. 5. Slučajnosti. Predlogi za občni zbor morajo biti vsaj 3 dni pred občinim zborom pisмено vročeni, ali ustno javljeni na zapisnik v pisarni MDZ, sicer se o njih ne razpravlja (glej pravilnik MDZ, § 50., točka 4.).

Občni zbor je sklepčen, ako je navzoča vsaj ena četrtina rednih članov. Kador se jih ne zbere toliko, se vrši pol ure po določeni uri na istem prostoru nov občni zbor z istim dnevnim redom, ki je sklepčen brez ozira na število prisotnih članov. (Glej pravilnik § 51., drugi odstavek.)

Vsem podružnicam. Današnje število smo posvetili vso vprašanju revizije naše socialne zakonodaje. V njej je veliko važnega in bi morali o vsem biti poučeni prav vsi naši delavci in ostalo delavstvo. Podružnice prosimo, da opozore članstvo na to število lista. Iz vseh referatov, poročil in člankov pa izhaja eno: naše strokovne organizacije morajo biti močne, če hočemo izvejevati borbo, ki so nam jo vrinili delodajalci. Zato pozivamo vse podružnične odbore, naj takoj povsod sklicujejo sestanke in članstvo poročajo o vseh teh važnih vprašanjih in jih pozovejo, da posvetijo organizaciji kar največ pažnje. Vsak posameznik in mi vsi skupaj moramo storiti vse, da se naše vrste potrojijo, da se delavske organizacije okrepijo in razširijo. Ne pozabimo, da je eden izmed nas — nič, vsi pa sila in moč.

Podružničnim blagajnikom! Nekateri moji tovariši se še niso naučili reda in točnosti. Njim je vseeno, če pobirajo članarino ali ne, vseeno, čim jo pošljejo redno ali pa s pol letno zamudo. Meni pa to ni vseeno. Jaz imam skrbeti za kritje tekočih stroškov, ki niso malenkostni, imam pa tudi skrbeti za dohodke, ki naj te stroške krijejo. In če imam nekaj takih ljubih prijateljev, ki pozabljajo na svojo dolžnost, je jasno, da ne morem opravljati svoj posel, kot bi ga rad. Iz nič ne morem nekaj plačati. Drage tovariše blagajnike prav lepo prosim, naj poskrbijo, da ne bodo na zaostanku in naj skušajo redno pobirati članarino ter mi jo redno tudi odposlati. Bodimo redni, ker le na ta način bomo imeli uspehov. — Blagajnik.

Trbovlje. Podružnica Narodno strokovne zveze sklicuje sestanke za nedeljo 9. t. m. ob 9. dop. v prostorih gostilne Zavrašek. Na sestanku poročajo tudi delegat centrale in je zato polnoštevna udeležba zaželjena. Člani naj pripeljejo tudi svoje prijatelje s seboj. — Odbor.

Srednja vas pri Bohinju. Podružnica Narodne strokovne zveze v Srednji vasi priredi v nedeljo 16. t. m. ob 2. popoldne sestanek članstva, ob 3. uri popoldne pa skioptično predavanje v dvorani občinskega doma. Predava tova. Vladimir Kravos iz Ljubljane o »Japonski«; isti dan se vrši ob 6. zvečer v prostorih šumske uprave v Gradu predavanje. Tudi tu se predava o »Japonski«. Delavstvo in domačini naj se udeležijo predavanja v polnem številu; člani NSZ pa naj pridejo polnoštevilno na sestanek ob 2. uri.

ZENSKI POKRET NA NORVEŠKEM

Spričo svojih bojevitih tradicij, katere ji je ostavil čas Vikingov, bo morda kdaj videla žensko na čelu svojega brodovja ali svoje vojske. Liberalna vlada, ki ima sedaj oblast v roki, pripravlja zakonski načrt, da bi se ženskam omogočilo vstopiti v vse državne službe, ki so bile doslej prihranjene moškim. Iz tega smemo sklepati, vsaj teoretično, da bodo smele Evine hčere vstopiti v armado in mornarico ter celo zavzeti službo v protestantski cerkvi. Za pomorsko častništvo se bržkone ne bodo pulile, pač pa bodo po vsej priliki tiščale v duhovski stan. Nekateri so že študirale bogoslovje na univerzi in ker je norveška cerkev pod državno upravo, oddaja vsa pastorska mesta vlada. Možnost, da bi pastorsko stolico zasledile žene, je vzbudila ogorčenje med svečeništvom, ki podpira svoje ugovore z evangeljskim duhom, cerkvenimi sporocili in navodili sv. Pavla.

KAM RASTE PARIZ

Francoska prestolnica se razljuduje različno po različnih okrajih, predmestja pa se preoblikujejo. Od 1921 do 1926 se je njih

Jesenice. Podružnica Narodno strokovne zveze na Jesenicah priredi v nedeljo 16. marca ob 10. uri dopoldne v društvenem lokalu članski sestanek, na katerem poročajo delegat centrale iz Ljubljane o aktualnih delavskih vprašanjih in o konferenci v Beogradu. Z ozirom na važnost dnevnega reda prosimo vse člane, da se udeležijo sestanka v kar največjem številu.

St. Pavel. Podružnica Narodno strokovne zveze v St. Pavlu bo priredila še tokom tega meseca predavanje, ki bo združeno s sestankom članov NSZ. Predavanje bo skioptično in zelo zanimivo. Predaval bo predavatelj iz Ljubljane. Podrobnosti o predavanju in sestanku potom vabil. Članstvo opozarjamo na to.

RADNIČKI STRUKOVNI SAVEZ JUGOSLOVENSkih NACIONALISTIČNA U SPLITU.

Split. Naš je odbor poslal kao svojga izaslanika na konferenciju u Beograd svog predsednika druga Antuna Klišića, koji se je u Beogradu sastao sa delegacijom bratske Narodno strokovne zveze i razgovarao oko proširenja naših organizacija. Naš drug Klišić dao je u ime naše organizacije i izjavu, koja je bila vrlo simpatično primljena. Također je bila ukazana našem predsedniku počast time, da je bio izabrat na svečanoj konferenciji, na kojoj je govorio i direktor Medjunarodnog biroa rada g. Albert Thomas, kao jedan od predsjednika te važne konferencije.

Stobrič. Vredni centralni odbor RSSJN iz Splita osnivač je i kod nas u Stobriču svoju podružnicu te je na poslednjem zboru izabrala nova uprava, koju sačinjavaju: predsednik drug Knczović Jozo pok. Grgc, njegov zamjenik Plosnić Luka pok. Stipe, sekretar Plosnić Bartul Simunov, njegov zamjenik Stipinović Mirko pok. Mije, blagajnik Perasović Petar pok. Jere, njegov zamjenik Perasović Fico pok. Jure, revizori Blažević Špiro pok. Ante i Perasović Ante pok. Jure. Našu novu podružnicu najsrdačnije pozdravljamo.

Komin. I u Kominu smo osnivali našu novu podružnicu, koja vrlo lepo napreduje. Na poslednjoj skupštini izabrata je ova nova uprava: predsednik drug Terze Jozo Rokov, njegov zamjenik Rodica Martin pok. Luke, sekretar Supić Ante Stipin, zamjenik sekretara Pecić Andjeo pok. Ilije, blagajnik Barić Stipe pok. Mate, zamjenik blagajnika Jelača Mate pok. Ivana, odbornici Supić Jozo pok. Ivana i Terze Ivan Antin. I ovu našu novu podružnicu kao i naše nove drugare svesrdno pozdravljamo, želeći im najbolji uspeh u njihovom radu. Da žive naši novi saradnici!

stanovništvo povećalo za 252.000 edinic. Okrožje Saint-Denis je narastlo za 30%, Dugny za 13%, Drancy za 10%, La Courneuve za 82, Stains za 78, Bobigny za 68, Bondy za 51 itd. Najmanjši dvig opažajo Saint-Quen, Levallois-Perret, Neuilly in Clichy, največji pa Orly, 167%. Kako razložiti napredek v Seineskem departementu? Prebitek rojstev nad umrtji znaša 38.693 edinic, ostalih 213.000 duš pa je dotok iz mesta, s kmetov in inozemstva. Pariška sredobežnost ima svoj izvor v stanovanjski statistiki: razmah obrtstva zavzema obsežna poslopja za svoje namene.

SKRLICE ZGOŠČENEGA ALKOHOLA

so smrtno nevarne, kakor so poročali nedavno sodni zdravniki Duvoir Goldberg, Piedelièvre i dr. v Parizu. Ta proizvod se prodaja po trgovinah v obliki belih pravokotnih tablic, ki služijo nalik tekočemu alkoholu za ogrevanje raznih posod. Ta produkt nima nobenega okusa in povzroča smrtonosne zastrupitve, če se užije. Neke igrarce imajo kotličke na paro in se dajo kuriti s škrlicami solidificiranega alkohola. Opasno je puščati otrokom te škrlice pri rokah. Treba bi jih bilo pobarvati ali jih storiti neuporabne.

Narodno-strokovna zveza

Ljubljanske člane NSZ opozarjamo na I. redni občni zbor »Mestne delavske zavarovalnice«, ki se bo vršil v nedeljo 16. marca 1930 ob pol 10. uri dopoldne v dvorani mestnega magistrata. Dnevni red: 1. Poročilo predsedstva, 2. Poročilo o bilanci MDZ za leto 1930, 3. Poročilo nadzorstva, 4. Do-

Zahtevajte „DELO“ v vsakem javnem lokalu!